

ԳԱՐՆԱՆԱՑԱՆԻ ԿԱՄՊԱՆԻԱ

633.2
S-99

ՀԱՅԶ ՀՈԳԺՈՂԿՈՍԱՏ
ԳՅՈՒՂԱՑՆՑԵՍԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՄԱՏՁԵԼԻ ԳՐԱԳՈՐԾՆ

633.2
S-99

(№ 24 115)

Ն. ՏՐՈՅԻՑԿԻ

ԱՐՈՏՆԵՐԻ ԽՆԱՄՔԸ

ՊԵՏՅՐԱՏ
ՅԵՐԵՎԱՆ

1-9-3-1

ՊԵՏՏՐԱՏԻ ՏՊԱՐԱՆ 1519
ՊԱՏՎԵՐ 767
ԳՐԱՌԵՊԳԼԻՎԱՐ 6190 (Բ)
ՏԻՐԱԺ 7000

ԱՐԱՏՆԵՐԻ ԽՆԱՄԲԸ

Մեր յերկրի թե խոշոր և թե մանր յեղջուրավաթ անասունների ահագին մեծամասնության հիմնական կերը լեռնային արոտներն են, փորտեղ նրանք արածում են տմառը: Լեռնային հիանալի կլիման և սնունդարար խոտը կաղզուրում են անասունների առողջությունը և ավերացնում են նրանց քաշն ու արտադրողականությունը, փորը ձմեռվա վերջում խիստ նվաղած է լինում չնորհիվ ձմեռային արոտների պակասության և կերի պաշարի սակավության:

Մեր լեռնային արոտները հարուստ են: Սնունդ բերքը նրանցում բնականից բավականաչափ առատ է: Նրանք կաղմված են հիանալի, սննդարար խոտերից: Բայց նրանց ներկա վիճակը բոլորովին համապատասխան չէ իրենց բնական հատկություններին: Շատ հաճախ գյուղացիները դանդաղում են, փոր արոտների բերքը թույլ է, և փոր ամառվա վերջում անասունների համար խոտը չի հերիքում: Լավում են նույնպես դանդաղներ, թե առաջ արոտներն ավելի հարուստ են յեղել, իսկ վերջերս տարեցտարի նրանք վատանում են:

Ինչի՞ց է դա:

Դրա ամենապիտավոր պատճառն այն է, փոր արոտներից կանոնավոր կերպով չեն ոգտվում և նրանց փոր վեջ մի խնամք չեն տանում: Սովորաբար գյուղացի-

ՀԱՅԿ - ԵՍՏՐ
Հ. Ա. ՄԱՐԿԻՆՈՅԱ
15491-52

ներք սիրով և խնամքով աշխատում են բանջարանոցի և այգու վրա, ձգտում են ժամանակին վարել և փոցխել արտերը, վորտեղ հնարավոր և, աղաղում են նրանց, բայց նրանց մտքով ել չի անցնում թե արոտներն ևս իրենց հերթին նույնպիսի խնամք են պահանջում: Արոտը արտ չէ և վոչ այդի կամ բանջարանոց. արոտներում խոտն ինքն իրեն ե բուսնում. ել ի՞նչ խնամք, քանի վոր նա հենց ինքն իրեն ել աճում և ե միշտ ել կաճի: Այսպիսի կարծիքներ ներկայումս շատ տարածված են զյուրացիություն մեջ. բայց ինքն ըստ ինքյան հասկանալի չե, վոր այդ կարծիքները միանգամայն սխալ են: Բնական հարստություններից ոգավելու այդ անհաշիվ և անսխառն յեղանակը կնշանակի նրանց վատնել, և մենք պետք և հրաժարվենք հնուց մնացած այդ յեղանակից և, վորքան կարելի չե, շուտ: Արոտը քարահանք չէ, վոր նրանից կտրես տանես ինչքան քար հարկավոր ե, և մնացածի մասին իսկի չհոգաս, թե՛ վոչ կփախ, վոչ կկորչի և բոլորին ել հերիք կանի: Արոտն վրա այգւկեա նայել չի կարելի: Արոտի հարստությունն անկենդան քար չէ, այլ կենդանի բուսական մասսա, վոր խիստ զգայուն և զեպի ամեն մի հանդամանք, վորը նրան վնասում և. նրա արտադրողականությունը մեծ չափով կարող և նվազել, խոտերի կազմը կարող և փոխվել, նա մինչև իսկ կարող և իսպառ փրչանալ, յեթե նրանից ոգավեն անկանոն կերպով, յեթե զարծադրեն արածացնելու աննպատակահարմար յեղանակներ, այսինքն՝ վայրկե վնասում եմ արտին. արոտի սպառարկողը պետք և չմոռանա, վոր արածացման յեղանակը չպետք և վնասի վոչ միայն անասունին, այլև արտին: Վնասված արոտը վերականգնվում և գթվարություն մը և շատ դանդաղ կերպով:

յերկար տարիներ այգւկի արոտում խոտի կազմը և արտությունը տուժում և ե դրա հետևանքով տուժում և անասունի արտադրողականությունը և առողջությունը:

Բայց վո՞րն և լեռնային արոտներից ոգավելու յեղանակների անկանոնությունը և նրանից առաջացող վնասը: Ամենից առաջ այն, վոր արոտներում կուտակում եմ չափից դուրս անասուններ: Անասունների թիվը մեր արոտներում բոլորովին չի համապատասխանում կերի այն քանակին, վոր արտադրվում և նրանցում:

Ժիշտ և, ամառային արոտներում անասունները հազիվ և սրտասում վար քաղցից տուժեն. նրանք վերադառնում են սարերից մեծ մասամբ դիրացած և իրենց կաթնատվությունն ավելացրած: Բայց մեզանում այդ ընդհանրապես տեղի չե ունենում ի վնաս արոտների. նրանցում նվազում և խոտի պաշարը և նրանց աղքատանում եմ: Արոտները դանդաղ կերպով, յերբեմն հազիվ նկատելի չափով իսկ յերբեմն բավական զգալի կերպով քայքայվում են, և այդ քայքայումը ժամանակի ընթացքում կարող և այն ստորձանի հասնել, վոր այնուհետև արոտն արդեն բոլորովին անպետք կըլանա անասունների կերակրման համար. այդ անպատճառ յերբիցե պետք և տեղի ունենա, յեթե միջոցներ ձեռք չառնվին այդ դրությունից խուսափելու համար: Յեւ մի քանի արոտների համար այդ աղետալի սպառնալիք արդեն մոտ և:

Ի՞նչ հետևանք և ունենում արոտի չափազանց բնաւայրումը անասուններով: Անասուններն անընդհատ կերպով կրծում ուտում են բույսը, առանց ժամանակ առաւել, վոր կերածի տեղ նորին տուժանան. նրանց

վրա կերած տերեւների փոխարեն նույնպէս նորերը չեն
գոյանում, վորովհետեւ ուտվում են նույնպէս այն պը-
տուկները, վորոնցից պետք է տերեւներ դոյանային.
բույսը չի կարողանում իր արմատներում բալականա-
լափ սննդանյութ կուտակել, նվազում է, նրա աճե-
ցումը թուլանում է, և նա անժամանակ վոջնչանում է:
Յե՛վ վորքան բույսն ավելի համեղ է և սննդարար անա-
սունի համար, այնքան նա ավելի յե կրծոտվում-ուտ-
վում, ուրեմն և այնքան ավելի վաղ է վոջնչանում: Իսկ
այն բույսերը, վորոնց անասունները չեն ուտում, ա-
նարգել և ճոխ կերպով զարգանում են ի հաշիվ առա-
ջինների:

Յեթե ուշադիր կերպով դիտենք այն արոտները,
վորոնք ամենից ավելի յեն բեռնավորված անասուն-
ներով, այս պատկերը նրանցում անշուշտ կնկատվի:
Ամառվա յերկրորդ կիսին, յերբ անասուննրի հոտերն
արգեն շատ անգամ արածել են արոտի ամեն մի ա-
ռանձին մասում, ամբողջ արժեքավոր խոտերը՝ յե-
րեքնուկները, վայրի առվույտները, կորնզանները և
այլն կերված են մինչև իրենց արմատը. և ընդհակա-
ռակը՝ անմնաս և փարթամ աճել են զանազան մոլախո-
տերը՝ փշերը, վորոնց անասունները չեն դիպել, նույն-
պէս և զանազան թունավոր խոտեր: Այդ անպետք խո-
տերը բարդավաճում են, անարգել կերպով կուտակում
են իրենց արմատներում սննդանյութերի պաշար դա-
լիք տարվա համար, յերբ նրանք նոր ուժով կարճակեն
ել ավելի բաղմաթիվ և ել ավելի ուժեղ ընձյուղներ ի
հաշիվ մինչև հիմքը կերված և վոջնչացած արժեքավոր
կերաբույսերի: Ղարախաչում, Աղբաբայում, Ալազյա-
զում, Աղմաղանում և ամենուրեք կարելի յե տեսնել
այսպիսի արոտներ. և յեթե ուշադրությամբ հետե-

վենք, կնկատենք, թե ինչպէս տարեցատարի այդպիսի
տեսերում այդ անպետք խոտերն ավելի և ավելի յեն
տարածվում, բռնելով արոտների նորանոր մասեր:

Բայց միայն այդքանով չի սահմանափակվում այն
միտքը, վոր առաջանում է արոտների չափից ավելի
բեռնավորումից: Մեր լեռնային արոտներում սովորա-
բար հողաչերտը շատ բարակ է, և այդ բարակ շերտի
տակ դանկում է կամ խիճ, կամ ժայռ: Արատի անընդ-
հատ վտանակոյս լինելը, մանավանդ յերբ անասունների
թիվը չափից զուրս մեծ է, անպայման պետք է վնա-
սակար ազդեցություն ունենա հողաչերտի վրա: Դրա-
նից հողը սնդանում է, ուստի և արմատները դժվա-
քությամբ են թափանցում և տարածվում նրա մեջ.
ուրը, վոր բույսերի արմատները համար անհրաժեշտ է,
հողի միջից զուրս է մղվում. մանավանդ արժեքավոր
կերաբույսերի քնքույշ արմատներն անկարող են զար-
գանալ այդպիսի հողի մեջ և ստանալ նրանից անհրա-
ժեշտ սննդատու նյութերը: Բուսականության աճողու-
նակությունը և բերքատվությունն այդ պայմաննե-
րում նվազում է. նրան փոխարինում է ուրիշ բուսա-
կանություն, վորը հաջող կերպով կարող է աճել
այդպիսի հողաչերտում, բայց վորը պակաս սննդարար
է անասունների համար: Չորակներում այսպէս պնդա-
ցած հողի մեջ աճում է անսնունդ յեղեղնուտը, իսկ
բլրակների վրա՝ զանազան մոլախոտեր՝ յավան և
այլ սակավարժեք բույսեր:

Շատ կոխոտվելուց հողի մակերևութը խորգու-
րորդ է դառնում, առաջանում են կոշտեր, իսկ նրանց
վրա բուսնում են բոլորովին անպետք խոտեր. իսկ
փոքր ի շատե զատիվայր լեռնալանջերում գոյանում է
մանր աստիճանների մի ցանց: Այդ աստիճանների վրա

Յերկարատեկ արածացումը, վոր լեռներում տեղում
և մինչև ձմեռ, նույնպես կորստաբեր և արտոնների
համար: Մինչև արմատը կրծողոված, կերված խոտերը
ցրտահարվում են: Ձմռան սկզբում ձյունը դեռ մնա-
յուն չէ. նա հալվում է, և բողբոջները, վորոնցից դա-
լիք տարի պետք է աճեն նոր ընձյուղներ, բոլորովին
անպաշտպան՝ յենթարկվում են սառնամանիքին: Իսկ
յեթև արածացները դադարեցվում և դեռ սառնամանիք-
ները չսկսված, խոտը մինչև այդ մի փոքր բարձրա-
նում է, և շնորհիվ դրա բողբոջները ծածկվում են խո-
տով և սառնամանիքից պաշտպանվում են:

Ուստի և արածացներու շրջանը շատ չպետք է յեր-
կարացներ. արածացները պետք է սկսել այն ժամանակ,
յերբ հողի վերի շերտն արդեն բավական չորացել է.
իսկ դադարեցներ պետք է մշտական գիշերային սառ-
նամանիքներից դոնե 10 որ առաջ: Ի հարկե, այդ հը-
նարավոր է միայն այն դեպքում, յերբ կարելի չե ա-
բոտի կերը փոխարինել վորևե ուրիշ կերով: Ուրեմն
կերապաշարի հաշիվը պետք է տեսնել այնպես, վոր
կարիք չլինի յերկարացներ արածացներու ժամանակա-
շրջանը, այլ վոր հնարավոր լինի անասուններին ապա-
հովել կերով այն ժամանակ, յերբ ահրաժեշտ է դադա-
րեցնել արտոնների արածացները, նրանց փչացումից
պահպանելու համար:

Թեպետ և արտոնների խնամքի ամենագլխավոր մի-
ջոցը շատ պարզ բան է, բայց շատ քիչ տեղերում է,
վոր նա գործադրվում է. այդ միջոցն արոտամասերի
կանոնավոր հերթափոխությունն է: Մեզնում սովորա-
բար արտոներ արածացները կատարվում է առանց
վորևե սխառմի. այսոր անասուններն արածում են
արոտավայրի մի անկյունում, վաղը մյուս անկյու-

նում, ապա մի քանի որ միևնույն տեղում. արոտների
այսպիսի ոգտադործումը միանգամայն անթույլատրելի
չէ. դրա հետևանքն այն է լինում, վոր մի արոտամաս
հիմնովին կերցվում է—տորոջում, իսկ մյուսները՝
ոգտադործվում են միայն մասամբ: Արոտամասերի
կանոնավոր հերթափոխությունն, ընդհակառակը՝ հնա-
բավորություն և տալիս խոտապաշարը հավասարաչափ
արածացնել և մեծ չափով ապահովում է մեզ մի քանի
«սիրված» արոտամասերի հիմն ի վեր փչացումից:
Ընդհանուր առմամբ արոտամասերի հերթափոխու-
թյան համար պետք է ընդունել հետևյալ կանոնները.—

1. Նվազ սննդատու և լավ չուտվող խոտերն անա-
սուններն ավելի լավ են ուտում, քանի վոր նրանք դեռ
ևս մատուղ չեն. ուստի և մոլախոտերով բռնված արո-
տամասերը պետք է արածացնել առաջին հերթին:

2. Խիստ բարձրացած խոտը այնքան չի ուտվում,
վորքան տորոջում է. ուստի չպետք է թողնել, վոր
խոտը շատ բարձրանա, փորովհետև հակառակ դեպ-
քում նրան լրիվ կերպով ոգտադործել չի հաջողվի:

3. Խիստ դառիվացր լանջերը և փոսերը խոնավ յե-
ղանակներին արածացներուց պետք է զգուշանալ, վո-
րովհետև խոնավ հողն ավելի շուտ է պնդանում և
խորդուրորդանում, քան չորը:

4. Տավարը պետք է արոտի հանել վոչ թե մեծ
խմբերով, այլ ցրեփ. չթողնել, վոր դառիվացր լան-
ջերում վոչխարներն արածեն յերկար և ուղիղ շարքե-
րով, այլ ցրվել նրանց լեռնալանջում:

5. Վորքան հնարավոր է, շուտ-շուտ փոփոխել ա-
րածացվող արոտամասերը, բայց այն հաշվով, վոր կա-
րել չլինի շատ շուտով վերադառնալու մի անգամ ար-
դեն արածացված արոտամասը:

Ահա հոգի մեջ ապրող այլ կենդանիները. այդ կույտերը նույնպէս տեղ են բռնում, յերկար ժամանակ նրանց վրա խոտ չի բուսնում. ամենից հաճախ նրանց վրա աճում են վատորակ, չուտվող խոտերը, և նրանցից հետզհետե դուրսնում են կոշտեր, մրջնաբներ. այսպիսով ևս արոտի ողորդութեան տարածութիւնը պակասում է:

Ահա արոտների խնամատարութեան վերևում թված այդ սարդ միջոցները մատչելի և դործադրելի յեն ամեն մեկի համար և չեն պահանջում վոչ առանձին ծախս և վոչ հատուկ դործիքներ:

Ուշոր կոլլեկտիվ տնտեսութեանն են իրենց արոտներում միանգամից, միահամուռ և լայն չափով պետք է հենց արածացնելու սեղոնի սկզբում ձեռնարկեն վերելում հիշատակված միջոցների դործածութեան: Ագրոձեռնարկումների միջոցով մեջ պետք է մուծվեն արոտների խնամատարութեան ամենապարզ միջոցները՝ արածացնելու կանոնավոր ձևերը և արոտներում մաքրութիւն պահպանելը:

Ամեն տարի պետք է մաքրել արոտավայրի մի վորեկ մասը, վոր առաջուց վորոշված է ըստ աշխատանքների ծրագրի և վորը հետևյալ տարիներում ևլ աչքաթող չպետք է անել:

Այդ սարդ միջոցներն արդէն անպայման կտան արոտի ողորդութեան տարածութեան մի վորոշ ընհարձակում: Արոտների լավացման ամէկի հիմնական, բայց և ամէկի դժվար իրադրութեան միջոցներն են նրանց փոցխելը և պարարտացնելը:

Փոցխելը առանց պարարտացման միայն հաղվադլուտ դեպքերում կարող է լավ հետեանք տալ. այնպիսի տեղերում, վորտեղ արոտը խիստ չիմակալած է,

արոտում մնացել են բուսականութեան բաժականւածա չոր մնացորդներ, բույսերի մատղաշ ընծյուղների աճումը բաժական դժվարանում է: Փոցխը կարող է արոտը լավ մաքրել այդ մնացորդներից: Վորոշ տեղերում, մանավանդ ամենաբարձր խաչարոտներում խիստ տարածվում են մամուռները և այլն, վորոնք խեղդում են խոտը և դժվարացնում նրա աճումը. այդպիսի տեղերում ևս փոցխը կարող է ողորդար լինել. նա լավ մաքրում է մամուռները և փխրացնում է հողը և նպաստում ողորդար խոտերի աճմանը: Այն տեղերում, վորտեղ հողը շատ է սնդուցած և վորտեղ արածացնելու յեղանակները կարգավորումը բաժական չեն արոտի բերքաւորութիւնը բարձրացնելու համար, նույնպէս հողի փխրացնելը փոցխելու միջոցով կարող է խոտերի ուժեղ աճեցում առաջացնել:

Փոցխելու աշխատանքը կարելի յե կատարել կամ աշնանը, կամ դարնանը: Փոցխելու ամենալավ ժամանակն այն է, յերբ հողը չափավոր խոնավ է: Չոր և սնդուցած հողին փոցխը դժվարութեամբ է բռնում. չափից ամէկի խոնավ հողը կաշում է և չի փխրանում, այլ միայն ակոս-ակոս է լինում և խոտը շատ է արմատահան արվում: Իսկ չափավոր խոնավութիւն պարունակող հողը փոցխելիս լավ է սանրվում և փխրանում:

Ամենալավն է փոցխել հատուկ մարդադեմնային փոցխերով. բայց առայժմ դեռևս Հայաստանում այդ փոցխերից շատ քիչ կա: Արոտները փոցխելու համար կարելի յե դործածել նույնպէս սովորական «գիգլազ» փոցխը, վոր դործ են աճում արտերը մշակելիս, բայց պետք է լավ նայել, թե վորքան է նա խրվում հողի մեջ և դրա համեմատ կանոնավորել նրա աշխատանքը:

Փոցխով պետք է անցնել մի քանի անգամ, խաչաձև, մինչև վոր կնկատվի փոցխելու բավարար ազդեցությունը: Աշխատանքի ընթացքում պետք է հաճախ մաքրել նրա ստամոքսը աղբից:

Փոցխի գործածելը վնասակար է այնպիսի արոտներում, վորտեղ հողի շերտը շատ բարակ է և փոցխի ստամոքսը համարյա թե հասնում են հողաշերտի տակ գտնվող խճիր կամ ժայռին, վորովհետև այդպիսի տեղերում հողի շերտը կարող է բոլորովին պոկվել: Առանձնապես վտանգավոր է այդ բանը թեք լեռնալանջերում. այդպիսի տեղերում առհասարակ պետք է խուսափել փոցխի գործածությունից, վորովհետև գրանցով սղուտի փոխարեն վնասել կարելի չե արոտին, այսինքն հողաշերտի խաղացում կարելի չե առաջացնել: Առհասարակ փոցխի գործածությունը նպատակահարմար է հարթ տեղերում և այն լանջերում, վորոնց թեքությունը չնչին է:

Փոցխելուց բացի արոտների լավացման լավ միջոց է նույնպես նրանց պարարտացումը: Մեր մարդագետներն են հողերը բնականից բավական հարուստ են, բայց խիստ ուժառույտ. ուստի և պարարտացումը մեծ չափով կարող է բարձրացնել արոտների արտադրողականությունը: Սոփարական աղբը (տավարի և վոջիտների) արոտների համար հարմար է և լավ հետևանքներ է տալիս, յեթե շատ թարմ չի և յեթե հավասարապես չաղ և տրվում արոտում: Կարելի չե աղբելը կատարել աշնանից, իսկ գարունը՝ փոցխել, բայց կարելի չե նաև աղբելը և փոցխելը կատարել միաժամանակ: Մեկ հեկտարին կարելի չե տալ 15-20 տոնն աղբ, բայց ավելի քիչ քանակությունն էլ անկասկած լավ ազդեցություն կունենա:

Աղբից ավելի լավ ազդեցություն կարող է ունենալ աղբահյութը. այսպես կոչվում է անասունների մեղր, վորի մեջ լուծված են աղբի վորոշ բույրաբեր մասերը: Աղբահյութ ստանում են նաև արհեստական ձևով՝ լիստենյով աղբը ջրի մեջ. աղբահյութն ազդում է և՛ ավելի արագ, և՛ ավելի ուժեղ կերպով, քան աղբը. նա ավելի արագ է քայքայվում և ավելի արագ է ծծվում հողի մեջ: Յեկյոսպայի լեռնային յերկրներում, վորտեղ բարձրադիր արոտներում կուլտուրական տնտեսություն և տարվում, աղբահյութը գործադրվում է շատ լայն չափով:

Պարզ և սակայն, վոր և՛ աղբը, և՛ աղբահյութը կարող է հաջող կերպով գործադրվել միայն անասնապահական խոշոր կովեկտիվ տնտեսություններում, վորովհետև միայն այդպիսի խոշոր տնտեսություններում է, վոր հնարավոր է ստանալ աղբի մեծ քանակություն և կարելի չե ուրբել անհրաժեշտ հարմարությունները այդ պարարտանյութերի պահպանման, տեղափոխության և գործադրության համար, վորովհետև նրանք բավական թանկ արժեն: Ամենից ավելի ձեռնտուն և հարմարն այն է, վոր պարարտանյութերը հանց արոտափայրում կամ նրան մոտիկ: Այդ նպատակով հենց տեղում պետք է պատրաստված լինի անասնաբակ հատուկ հարմարություններով, պարարտանյութերի հալաքման և պահպանման համար: Այսպիսի գոմերի նախադեբը ներկայումս մշակվում են Հոգժողովմատում. բայց նախ քան այդպիսի գոմեր կառուցելը հենց այժմվանից վորոշ արոտներում կարելի չե գործադրել աղբի պարարտացումը:

Հանրային պարարտանյութերից մեր լեռնային արոտների համար ամենից ավելի հարկավոր են այնպիսիները, վորոնք պարունակում են կալի և ֆոսֆոր՝ կայինիտը սուպերֆոսֆատը: Կալի պարունակող պարարտանյութերը ներկայումս Միության մեջ քիչ են ձևավորվում և շատ թանկ են: Սուպերֆոսֆատ ստանալ կարելի չէ, բայց նրա տեղավորությունը մինչև լեռնային արոտները և հողին տալը շատ թանկ է նստում: Վորոչ չափով այդ պարարտանյութերին կարող է փոխարինել մոխիրը՝ Լեն ցենտներ մեկ հեկտարին: Մեղնում մոխիր ստացվում է համարյա ամենուրեք աթարից. նա աղբից մնացած հանրային մնացորդն է. հասկանալի չէ, վոր աղբը թե իր սովորական դրությամբ և թե ներանից ստացված մոխիրը ամենից ավելի մատչելի և պարզ միջոցն են արոտների պարարտացման համար: Ուրեմն մեղնում պարարտանյութ բալական շատ կա. մեր հողքը միայն նրա մթերելը և դործադրելն է. սակայն այդ դործը պետք է կազմակերպել այնպես, վոր դա շահավետ լինի և վոչ վնասաբեր: Այդ անասնապահական կոլտնտեսությունների ամենատառջին և ամենապլավոր խնդիրներից մեկն է: Կասկած չկա, վոր միայն խոշոր և ուժեղ կոլեկտիվ տնտեսությունը կարող է հաջողությամբ և շահավետ կերպով կազմակերպել արոտների ռացիոնալ պարարտացման դործը:

Ինչպես արդեն վերևում ասված է, պարարտացումը կարելի չէ կատարել թե աշնանը և թե դարնանը: Փոքր ի շատե դառնվալը լանջերում աշնանային պարարտացումը պակաս ռացիոնալ է, վորովհետև ձյունահալի ջրերը կարող են տանել պարարտանյութը. այսպիսի տեղերում ավելի լավ է պարարտացումը կատարել դարնանը:

Մեր արոտները ընդհանուր առմամբ բալական հարուստ են բազմապատկառ և լավորակ խոտաբույսերով. ուստի և նրանց մեծ մասի համար ուժանդակ խոտացանությունը անհրաժեշտ չէ:

Բայց այնպիսի տեղերում, վորտեղ մոլախոտերը շատ են և ճնշում են լավ խոտերի աճումը, պետք է մոլախոտերի վոչնչացումից հետո ցանել լավորակ խոտեր: Պետք է, սակայն, ստել, վոր ներկայումս չուկայում վաճառվող կոլտնտեսական խոտաբույսերը մեր լեռնային արոտների համար հարմար չեն. նրանցից ստացվող խոտերը մեր կլիմայական և այլ պայմաններում կորոզ են համապատասխան չլինել. բացի դրանից ներանք նաև բալական յերկարակյաց չեն: Ուժանդակ խոտացանության ժիջոցով մեր արոտները լավացնելու համար պետք է մեր լեռնային արոտների լավագույն խոտերի սերժերից ունենալ:

Այդ նպատակով ապագայում անհրաժեշտ է զարգացնել սերմնաբուծություն, մեր լավորակ արոտային խոտերի սերժերից բալական քանակությամբ ստանալու համար: Ուստի և վալրի արոտաբույսերի սերժերի հավաքելը և նրանց բազմացնելու համար հատուկ բուժարտներ հիմնելը պետք է կազմակերպվի ամենամոտ առաջացում: Յեվ անասնապահական խոշոր կազմակերպությունների աշխատանքի պլանի մեջ պետք է մտցնել այդ կտրևոր խնդիրը:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0293527

18. 941

9170 4 409.

Н. ТРОИЦКИЙ
УХОД ЗА ЛУГАМИ